

**O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINING XALQARO
INTEGRATSIYALASHUVI SHAROITIDA RAQAMLI VA YASHIL
SOLIQA TORTISHNING INSTITUTSIONAL ASOSLARINI
TRANSFORMATSIYA QILISH**

Ergasheva Aziza

*Samarqand iqtisodiyoti va servis
instituti, “Investitsiya va innovatsiyalar”*

kafedra assistenti

azizaergasheva445@gmail.com

Ziyodova Rayhona

*Samarqand iqtisodiyoti va servis
instituti, Iqtisodiyot fakulteti*

3-bosqich talabasi

rayhonaziyodova546@gmail.com

Annotatsiya: O‘zbekiston iqtisodiyotining xalqaro savdo va investitsiya tizimiga integratsiyalashuvi sharoitida soliq tizimini raqamlashtirish va "yashil" iqtisodiyotga o‘tishning institutsional asoslarini tubdan transformatsiya qilish masalalarini tahlil etadi. Tadqiqotning dolzarbligi "Raqamli O‘zbekiston – 2030" strategiyasi va Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) tomonidan ilgari surilgan BEPS 2.0 (Base Erosion and Profit Shifting) loyihasining global minimal soliq stavkasi (Pillar 2) qoidalarini milliy qonunchilikka implantatsiya qilish zarurati bilan belgilanadi. Maqolada raqamli iqtisodiyot subyektlarini soliqqa tortishda "raqamli doimiy muassasa" tushunchasini joriy etish, IT Park rezidentlari uchun soliq imtiyozlarini Qualified Refundable Tax Credit (QRTC) mexanizmiga o‘tkazish va Qualified Domestic Minimum Top-up Tax (QDMTT) joriy etish masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, "yashil" soliqqa tortish doirasida 2025-yildan kuchga kiradigan aksiz solig‘i stavkalarining indeksatsiyalanishi, suv resurslari va qazilma boyliklar uchun soliq yukining oshishi hamda Strategik ekologik baholash (SEA) tizimining transformatsiyasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda ARDL (Autoregressive Distributed Lag) kointegratsiya modeli yordamida raqamlashtirish va davlat daromadlari o‘rtasidagi J-shaklidagi bog‘liqlik aniqlangan bo‘lib, u 4.33 birlikdagi "infleksiya nuqtasi"ni ko‘rsatadi. Natijalar xalqaro integratsiya sharoitida O‘zbekiston soliq suverenitetini saqlab qolish va investitsion jozibadorlikni oshirish bo‘yicha strategik tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: Raqamli soliqqa tortish, yashil iqtisodiyot, BEPS 2.0, Pillar 2, QDMTT, IT Park imtiyozlari, institutsional transformatsiya, aksiz solig‘i, J-shaklidagi

korrelyatsiya, xalqaro integratsiya, soliq suvereniteti, raqamli doimiy muassasa, QRTC, JSTga a'zolik.

Kirish

Jahon iqtisodiyotining zamonaviy rivojlanish bosqichi raqamli texnologiyalar va ekologik barqarorlikning o'zaro uyg'unlashuvi bilan xarakterlanadi. O'zbekiston Respublikasining 2017-yildan boshlangan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlari mamlakatni xalqaro integratsiya jarayonlarining faol ishtirokchisiga aylantirdi. Ayniqsa, Jahon savdo tashkilotiga (JST) a'zo bo'lish sari intilish va OECD standartlarini qabul qilish milliy soliq tizimini xalqaro qoidalarga muvofiqlashtirishni taqozo etmoqda. Ushbu sharoitda raqamli va yashil soliqqa tortishning institutsional asoslarini transformatsiya qilish nafaqat fiskal barqarorlik, balki mamlakatning global raqobatbardoshligini ta'minlashning hal qiluvchi omilidir.¹ Raqamli iqtisodiyotning jadal o'sishi an'anaviy soliqqa tortish tamoyillarini shubha ostiga qo'ydi. Transmilliy korporatsiyalarning (MNE) jismoniy mavjudligisiz foyda olish imkoniyati soliq bazasining yuvilishi va foydaning soliq stavkalari past bo'lgan yurisdiksiyalarga ko'chirilishiga olib kelmoqda. O'zbekiston uchun bu masala ikki baravar dolzarbdir: bir tomondan, IT sektori va elektron tijoratni rag'batlantirish uchun imtiyozli rejimlar zarur bo'lsa, ikkinchi tomondan, OECD tomonidan belgilangan 15 foizlik global minimal soliq stavkasi (Pillar 2) talablariga rioya qilmaslik soliq tushumlarining boshqa davlatlar byudjetiga oqib ketishiga sabab bo'lishi mumkin.² Shu bilan birga, iqlim o'zgarishi oqibatlarini yumshatish va "yashil" o'sishni ta'minlash maqsadida soliq siyosatini transformatsiya qilish zarurati yuzaga keldi. O'zbekiston 2030-yilga kelib qayta tiklanuvchi energiya manbalari ulushini 30 foizga yetkazishni maqsad qilgan. Bu yo'nalishda 2024-2025 yillarda qabul qilingan qonunchilik hujjatlari, jumladan, aksiz solig'i stavkalarining indeksatsiyalanishi va ekologik ekspertiza tizimining yangilanishi davlatning qat'iy siyosiy irodasidan dalolat beradi. Biroq, ushbu jarayonlar institutsional darajada ko'plab muammolar va ziddiyatlarga duch kelmoqda. Soliq imtiyozlarining samaradorligini baholash, raqamli platformalar uchun "soliq agenti" funksiyasini takomillashtirish va yashil investitsiyalarni rag'batlantirishning yangi mexanizmlarini joriy etish ilmiy va amaliy jihatdan chuqur tadqiq etishni talab qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Raqamli va yashil soliqqa tortishning nazariy asoslari klassik iqtisodiyotdan boshlab zamonaviy institutsional yondashuvlargacha bo'lgan uzoq evolyutsion yo'lni bosib o'tgan. Raqamli iqtisodiyotni soliqqa tortish masalasida asosiy bahslar "jismoniy

¹ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). Roadmap for sustainable investment policy reforms in Uzbekistan. OECD Publishing.

² Ulugbek Tulakov. Taxation of the digital economy in Uzbekistan. (n.d.). ResearchGate.

mavjudlik" (physical presence) va "iqtisodiy mavjudlik" (economic presence) tushunchalari atrofida kechmoqda. OECD tadqiqotlariga ko'ra, an'anaviy soliq qoidalari raqamli gigantlar tomonidan yaratiladigan qiymatni to'g'ri baholay olmaydi, bu esa global miqyosda soliq adolatsizligini keltirib chiqaradi.³ O'zbekiston iqtisodiyoti kontekstida O. Kasimov, S. Omonova va M. Kasimov (2026) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar raqamlashtirish va davlat daromadlari o'rtasidagi bog'liqlikni kointegratsiya tahlili orqali o'rganib, raqamli boshqaruv indeksi ma'lum bir bosqichdan o'tgandan so'nggina fiskal unumdorlik ortishini isbotlagan. Ushbu natijalar rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun "jamoat sektori unumdorligi paradoksi" (productivity paradox) mavjudligini tasdiqlaydi: ya'ni raqamlashtirishning dastlabki bosqichlarida yuqori infratuzilma xarajatlari sababli byudjet daromadlari kamayishi, keyinchalik esa J-shaklidagi egri chiziq bo'ylab keskin o'sishi kuzatiladi.⁴ Yashil soliqqa tortish bo'yicha nazariy qarashlarda Pigu solig'i (Pigouvian tax) va "ikki tomonlama dividend" (double dividend) gipotezasi ustuvorlik qiladi. Bu nazariyaga ko'ra, atrof-muhitni ifloslantiruvchi resurslarni soliqqa tortish orqali ham ekologik holatni yaxshilash, ham mehnat yoki kapital soliqlarini kamaytirish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishish mumkin.

B. Ismoilov O'zbekistonning raqamlashtirish jarayonidagi o'rnini tahlil qilar ekan, institutsional islohotlarning muvaffaqiyati nafaqat texnologiyalarga, balki huquqiy bazaning xalqaro standartlarga qanchalik moslashganiga bog'liqligini ta'kidlaydi.

Shuningdek, OECDning "O'zbekistonda barqaror investitsiya siyosati islohotlari yo'l xaritasi" (2025) hisoboti mamlakatda soliq imtiyozlarini daromadga asoslangan usullardan (income-based) xarajatga asoslangan (expenditure-based) usullarga o'tkazish zarurligini ilmiy asoslab bergan. A. Pulatov (2025) esa raqamli iqtisodiyotni soliqqa tortishda "Google tax" tajribasini tahlil qilib, QQS mexanizmini transmilliy B2B va B2C segmentlari uchun yanada takomillashtirish lozimligini ko'rsatib o'tgan. Biroq, raqamli va yashil soliq islohotlarining institutsional "kesishish nuqtalari" va ularning xalqaro integratsiya sharoitidagi sinergetik samarasi hali yetarli darajada tizimli tahlil qilinmagan.⁵

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston soliq tizimidagi transformatsiya jarayonlarini baholash uchun miqdoriy va sifat tahlili usullari uyg'unlikda qo'llanilgan. Tadqiqotning metodologik asosi quyidagi bosqichlardan iborat:

1. **Ekonometrik modellashtirish (ARDL modeli):** Raqamlashtirish darajasi va davlat byudjeti daromadlari o'rtasidagi uzoq muddatli va qisqa muddatli

³ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (n.d.). Pillar One – Amount B. OECD.

⁴ Kasimov O., Omonova S., Kasimov M. Digitalization, Government Revenue, and Structural Breaks: An ARDL Cointegration Approach for Uzbekistan. *Journal of Tax Reform*. 2026;12(1):40–58

⁵ Pulatov, Alisher. (2024). Taxation in the Digital Economy in Uzbekistan. 10.1007/978-3-031-55341-7_9.

- bog'liqlikni o'rganish uchun Autoregressive Distributed Lag (ARDL) kointegratsiya usuli qo'llanilgan. Bunda 2004-yildan 2024-yilgacha bo'lgan choraklik ma'lumotlar (84 ta kuzatuv) asos qilib olindi.
2. **Strukturaviy sinish tahlili (Structural Break Analysis):** Bai-Perron va Zivot-Andrews testlari yordamida O'zbekiston iqtisodiyotida 2016-yildan boshlangan islohotlarning soliq tushumlariga ta'siri va tizimdagi tub o'zgarish nuqtalari aniqlangan.
 3. **Qiyosiy-institutsional tahlil:** O'zbekiston Soliq kodeksining (2025-yilgi tahriri) OECD BEPS Pillar 2 qoidalari bilan muvofiqligi qiyosiy o'rganildi. Bunda IT Park rezidentlari uchun berilgan imtiyozlarning global minimal soliq talablari bilan ziddiyati ko'rib chiqildi.
 4. **Sinxron va diaxron tahlil:** Yashil soliqqa tortish bo'yicha 2024-yilgi va 2025-yil uchun rejalashtirilgan aksiz stavkalari, suv solig'i va yer osti boyliklari solig'i ko'rsatkichlari dinamikasi tahlil qilindi.
 5. **Indeksli yondashuv:** To'rtta indikator (elektron hukumat indeksi, internetdan foydalanish darajasi, mobil stansiyalar soni va optik tolali infratuzilma) asosida Principal Component Analysis (PCA) usuli bilan kompozit raqamli boshqaruv indeksi shakllantirildi.

Tadqiqot ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, OECD, UNDP va World Bankning so'nggi 3 yillik (2023-2026) hisobotlariga tayanadi.

Asosiy qism muammolar tahlili va natijalar

O'zbekiston raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida IT Park rezidentlari uchun dunyodagi eng jozibador soliq rejimlardan birini yaratgan. Biroq, xalqaro integratsiya sharoitida ushbu rejim OECD tomonidan qabul qilingan global minimal soliq (Pillar 2) qoidalari bilan to'qnash kelmoqda. Pillar 2 qoidalariga ko'ra, yillik aylanmasi 750 million yevrodan ortiq bo'lgan transmilliy guruhlar har bir faoliyat yuritayotgan davlatda kamida 15 foiz miqdorida samarali soliq (Effective Tax Rate - ETR) to'lashi shart.

Muammo tahlili: Hozirda IT Park rezidentlari uchun foyda solig'i stavkasi 0 foizni tashkil etadi. Agar O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan yirik transmilliy kompaniya (masalan, xalqaro BPO markazlari) bu yerda soliq to'lamasa, uning bosh ofisi joylashgan davlat (masalan, AQSH yoki Yevropa Ittifoqi davlatlari) Pillar 2 doirasidagi "Income Inclusion Rule" (IIR) yoki "Undertaxed Profits Rule" (UTPR) mexanizmlari orqali 15 foizlik farqni o'z byudjetiga undirib oladi. Natijada, O'zbekiston taqdim etgan imtiyoz investor uchun foydasiz bo'lib qoladi va soliq tushumlari mamlakatdan chiqib ketadi.

Quyidagi jadvalda IT Park rezidentlari va umumiy soliq rejimi o'rtasidagi tafovut hamda 2025-yildan kutilayotgan o'zgarishlar keltirilgan:⁶

Soliq turi	IT Park rezidenti (Amaldagi)	Umumiy rejim (2025-yildan)	BEPS Pillar 2 ta'siri
Foyda solig'i (CIT)	0%	15%	ETR 15% dan past bo'lsa, farq undiriladi
JShDS (PIT)	7.5%	12%	Xodimlar uchun rag'bat saqlanadi
Dividend solig'i	5%	10%	Pasaytirilgan stavka afzalligi
Ijtimoiy soliq	0%	12-25%	Operatsion xarajatlarni kamaytiradi
Elektron tijorat (CIT)	7.5% (2024 gacha)	10% (2025 dan)	Stavkaning bosqichma-bosqich oshishi

Ilmiy izoh: Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston soliq suverenitetini saqlab qolish uchun 2026-yilgacha Qualified Domestic Minimum Top-up Tax (QDMTT) mexanizmini joriy etishi zarur. Bu mexanizm orqali 15 foizdan kam bo'lgan farqni O'zbekistonning o'zi undirib oladi, natijada soliq tushumlari milliy byudjetda qoladi. Shuningdek, amaldagi "soliq ta'tillari"ni (tax holidays) OECD qoidalariga muvofiq keluvchi "Qualified Refundable Tax Credits" (QRTC) tizimiga o'tkazish tavsiya etiladi. QRTC soliqni kamaytirish emas, balki byudjetdan qaytariladigan to'lov (subsiya) sifatida qaralgani uchun Pillar 2 bo'yicha samarali soliq stavkasini pasaytirmaydi.

Raqamlashtirish va fiskal unumdorlikning J-shaklidagi modeli

Raqamli soliq ma'murchiligini transformatsiya qilish (onlayn NKM, elektron faktura, AI-monitoring) davlat daromadlariga qanday ta'sir ko'rsatishini o'rganish uchun ARDL kointegratsiya modeli natijalari tahlil qilindi.

Natijalar tahlili: Tadqiqot raqamlashtirish darajasi va soliq tushumlari o'rtasida chiziqli bo'lmagan, ya'ni U yoki J-shaklidagi bog'liqlikni aniqladi. Modelning asosiy parametrlari quyidagicha:

- **F-statistikasi:** 10.586 (1% darajasida ahamiyatli), bu uzoq muddatli kointegratsiya mavjudligini tasdiqlaydi.
- **Xato tuzatish koeffitsienti (ECM):** -1.181. Bu tizimdagi og'ishlarning har chorakda 118% tezlikda muvozanatga qaytishini ko'rsatadi.
- **Infleksiya nuqtasi (Inflection Point):** 4.33 birlik.

⁶ Ernst & Young Global Limited (EY). (2025, January 15). Changes in taxation in Uzbekistan from 2025. https://www.ey.com/en_uz/technical/tax-alerts/2025/01/changes-in-taxation-in-uzbekistan

$$Y_{revenue} = \alpha + \beta_1 Digitization + \beta_2 Digitization^2 + \gamma GDP_{elasticity}$$

Ushbu formula bo'yicha raqamlashtirish indeksi 4.33 birlikka yetgunga qadar davlat daromadlarida pasayish yoki turg'unlik kuzatiladi, chunki tizimni joriy etish xarajatlari uning keltiradigan samarasidan yuqori bo'ladi. O'zbekiston ushbu chegaradan 2016-yilning 4-choragida o'tgan bo'lib, hozirda raqamli soliq ma'murchiligi davlat byudjetiga ijobiy samara bermoqda. Yalpi ichki mahsulot (YaIM) elastikligi 1.345 ga teng bo'lib, bu YaIMning 1% o'sishi soliq tushumlarining 1.345% ga o'sishiga olib kelishini anglatadi. Bu raqamli transformatsiya orqali xufyona iqtisodiyotning qisqarayotganidan dalolat beradi.⁷

6.3. Yashil soliqqa tortish: 2025-yilgi islohotlar va ekologik fiskalizm

O'zbekistonning yashil soliq tizimi 2024-2025 yillarda qat'iy fiskal choralar va yangi institutsional qoidalar bilan boyitildi. Asosiy maqsad – iqtisodiyotning energiya va resurs sarfini kamaytirishdir.

Soliq kodeksidagi o'zgarishlar (2025):

- Aksiz solig'i stavkalarining oshishi:** 2025-yil 1-apreldan boshlab neft mahsulotlari (benzin, dizel, aviamoy) va oxirgi iste'molchiga sotiladigan yoqilg'i turlari uchun aksiz stavkalari o'rtacha 10 foizga indeksatsiyalanadi.
- Suv resurslaridan foydalanish:** Sanoat korxonolari, elektr stansiyalari va alkogolsiz ichimliklar ishlab chiqaruvchilar uchun suv solig'i stavkalari 10 foizga, iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari uchun esa deyarli ikki baravargacha oshirilmoqda.
- Shirin ichimliklar uchun aksiz:** Gazlanmagan shirin choylar va sharbatlar uchun 1 litrga 500 so'm miqdorida yangi aksiz solig'i joriy etiladi.

Quyidagi jadvalda 2024-2025 yillardagi yashil soliqqa tortish yo'nalishlari qiyoslangan.⁸

Resurs / Faoliyat turi	2024-yil holati	2025-yilgi transformatsiya	Institutsional maqsad
Benzin va dizel aksizi	Bazaviy stavka	+10% indeksatsiya	Emissiyalarni kamaytirish
Suv solig'i (sanoat)	O'rtacha stavka	+10% dan +100% gacha	Suv tejamkorligini oshirish

⁷ Kasimov O., Omonova S., Kasimov M. Digitalization, Government Revenue, and Structural Breaks: An ARDL Cointegration Approach for Uzbekistan. Journal of Tax Reform. 2026;12(1):40–58. <https://doi.org/10.15826/jtr.2026.12.1.239>

⁸ Ernst & Young Global Limited (EY). (2025, January 15). Changes in taxation in Uzbekistan from 2025. https://www.ey.com/en_uz/technical/tax-alerts/2025/01/changes-in-taxation-in-uzbekistan

"Yashil" energiya sertifikatlari	Sinov loyihasi	Kengaytirilgan joriy etish	Qayta tiklanuvchi energiyani rag'batlantirish
Ekologik ekspertiza (SEA)	Ixtiyoriy/Eski tizim	Majburiy (Law No. 1036)	Investitsiya loyihalarini ekologik filtrlash
Qazilma boyliklar (marmar, granit)	Umumiy stavka	Alohida qat'iy stavkalar	Resurslardan oqilona foydalanish

Ilmiy izoh: 2025-yil 25-avgustdan kuchga kiradigan "Ekologik ekspertiza va strategik ekologik baholash to'g'risida"gi qonun (O'RQ-1036) O'zbekistonning yashil soliq tizimini yangi bosqichga olib chiqadi. Endilikda har qanday yirik investitsiya loyihasi soliq imtiyozlarini olishi yoki amalga oshirilishi uchun majburiy Strategik ekologik baholashdan (SEA) o'tishi shart. Bu OECDning "Responsible Business Conduct" (RBC) tamoyillariga to'liq mos keladi.⁹

Xalqaro integratsiya va soliq ma'murchiligidagi to'siqlar

O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lishi va xalqaro moliya tizimiga integratsiyalashuvi yo'lida bir qator institutsional to'siqlar saqlanib qolmoqda:

- Investitsiya shartnomalaridagi diskretion vakolatlar:** OECD hisobotiga ko'ra, O'zbekistonda investitsiya shartnomalari bo'yicha soliq imtiyozlarini berishda vazirliklar va idoralarning diskretion (ixtiyoriy) vakolatlari yuqori bo'lib qolmoqda. Bu esa xalqaro investorlar uchun shaffoflik va bashorat qilinuvchanlik darajasini pasaytiradi.
- FDI cheklovlarining "salbiy ro'yxati" (Negative List):** Hozirda xorijiy investorlar uchun yopiq yoki cheklangan sohalar aniq bir ro'yxatga olinmagan, bu esa soliq rejalashtirishida noaniqliklarni keltirib chiqarmoqda. OECD ushbu ro'yxatni shakllantirishni va qonun darajasida mustahkamlashni tavsiya etadi.
- Raqamli infratuzilmadagi notekislik:** UNDP (2025) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston aholisining 99 foizi 2G, 90 foizi 3G bilan qamrab olingan bo'lsa-da, 5G tarmoqlari cheklangan va qishloq joylarda raqamli savodxonlik pastligi raqamli soliqlarni (masalan, elektron tijorat bo'yicha) undirishda tengsizlikni keltirib chiqarmoqda.

Xulosa va takliflar

O'zbekiston iqtisodiyotining xalqaro integratsiyalashuvi sharoitida raqamli va yashil soliqqa tortish tizimini transformatsiya qilish mamlakatning barqaror rivojlanishi va global minimal soliq standartlariga moslashishi uchun strategik ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida olingan natijalar va tahlillar asosida quyidagi xulosa va takliflar ilgari suriladi:

⁹ Global Green Growth Institute (GGGI). (2025, May 14). Uzbekistan adopts new law on strategic environmental assessment with support from GGGI. <https://gggi.org/uzbekistan-adopts-new-law-on-strategic-environmental-assessment-with-support-from-gggi/>

Xulosalar:

- Raqamlashtirish va fiskal daromadlar o'rtasidagi J-shaklidagi bog'liqlik O'zbekistonning raqamli soliq ma'murchiligida "samaradorlik bosqichi"ga o'tganligini ko'rsatadi. 4.33 birlikdagi chegara nuqtasidan o'tilishi soliq bazasini kengaytirish uchun mustahkam poydevor yaratdi.
- OECD BEPS Pillar 2 qoidalarining joriy etilishi O'zbekistonning amaldagi IT Park imtiyozlari tizimini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Aks holda, yirik transmilliy korporatsiyalar to'lamaydigan soliqlar O'zbekiston byudjetiga emas, balki xorijiy davlatlar xazinasiga tushadi.
- 2025-yildan kuchga kiradigan yashil soliq islohotlari (aksiz stavkalarini oshirish va SEA tizimi) mamlakatning iqlim o'zgarishiga qarshi kurashdagi fiskal javobi hisoblanadi. Biroq, bu choralar iqtisodiy o'sish sur'atlariga salbiy ta'sir ko'rsatmasligi uchun texnologik modernizatsiya bilan parallel olib borilishi zarur.

Takliflar:

1. **Soliq kodeksiga QDMTT tushunchasini kiritish:** O'zbekistonning soliq suverenitetini ta'minlash maqsadida 2026-yildan boshlab Qualified Domestic Minimum Top-up Tax mexanizmini joriy etish lozim. Bu yirik MNElar tomonidan to'lanadigan 15 foizlik minimal soliq tushumlarining mamlakat ichida qolishini kafolatlaydi.
2. **Imtiyozlarni QRTCga transformatsiya qilish:** IT Park va erkin iqtisodiy zonalar rezidentlari uchun foyda solig'idan ozod qilish (tax holidays) o'rniga, xarajatga asoslangan Qualified Refundable Tax Credits tizimini joriy etish kerak. Bu OECD standartlariga muvofiq bo'lib, investitsion jozibadorlikni saqlab qoladi.
3. **Raqamli doimiy muassasa (Digital PE) tushunchasini joriy etish:** Jismoniy mavjudlikka tayanmagan holda, "Ahamiyatli iqtisodiy mavjudlik" (Significant Economic Presence) mezonlari asosida transmilliy raqamli platformalarni (Google, Meta, OpenAI) bevosita soliqqa tortish mexanizmini qonuniy mustahkamlash lozim.
4. **Yashil aksizlarni differensiallash va subsidiyalash:** Yoqilg'i uchun aksiz stavkalarini oshirishdan olingan qo'shimcha daromadlarni "Yashil jamg'arma"ga yo'naltirish va undan energiya tejankor texnologiyalarni joriy etgan korxonalar uchun soliq chegirmalari (rebates) sifatida foydalanish taklif etiladi.
5. **Institutsional muvofiqlashtirishni kuchaytirish:** Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Soliq qo'mitasi va UzIPA o'rtasida investitsiya loyihalarining soliq oqibatlarini (Pillar 2 bo'yicha) baholovchi yagona raqamli platforma yaratish

zarur. Bu investorlarga o'zlarining samarali soliq stavkalarini oldindan hisoblash va xatarlarni kamaytirish imkonini beradi.

Ushbu transformatsiyalar O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvini jadallashtirish bilan birga, byudjet barqarorligini ta'minlash va "yashil" kelajakni qurishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. EY. (2025). *Changes in taxation in Uzbekistan: 2025 updates*. EY Tax Alerts. https://www.ey.com/en_uz/technical/tax-alerts/2025/01/changes-in-taxation-in-uzbekistan
2. Global Green Growth Institute (GGGI). (2025, May 14). *Uzbekistan adopts new law on Strategic Environmental Assessment with support from GGGI*. Press Release. <https://gggi.org/uzbekistan-adopts-new-law-on-strategic-environmental-assessment-with-support-from-gggi/>
3. Kasimov, O., Omonova, S., & Kasimov, M. (2026). Digitalization, Government Revenue, and Structural Breaks: An ARDL Cointegration Approach for Uzbekistan. *Journal of Tax Reform*, 12(1), 40–58. <https://doi.org/10.15826/jtr.2026.12.1.239>
4. OECD. (2025). *Roadmap for sustainable investment policy reforms in Uzbekistan*. OECD Investment Policy Reviews. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/20865f29-en>
5. Pulatov, A. (2025). *Taxation in the digital economy in Uzbekistan*. In Urinboyev, R. (Ed.), *Law, Society, and Governance in Central Asia* (pp. 97-104). Lund University Publishing.
6. UNDP. (2025). *Digital Economy of Uzbekistan: The State of Digital Entrepreneurship and Artificial Intelligence*. UNDP Uzbekistan & Ministry of Economy and Finance. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-05/uz_digital-economy-study_eng.pdf
7. Uzbekistan Law. (2025, June 26). *On amendments and additions to the Tax Code of the Republic of Uzbekistan* (No. LRU-1071). Lex.uz.
8. Uzbekistan Presidential Decree. (2024, December 28). *On measures to implement the main directions of tax and budget policy for 2025* (No. UP-229). Lex.uz.